

Giovanni Papini, *Gog*

Copyright © by Eredi Papini

All rights reserved

© 2009, 2012 by Editura POLIROM,
pentru traducerea în limba română

Această carte este protejată prin copyright. Reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea prin orice mijloace și sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea în format electronic sau audio, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informațiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Pe copertă: © iStockphoto.com/MHJ

www.polirom.ro

Editura POLIROM

Iași, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506

București, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1,
sector 4, 040031, O.P. 53, C.P. 15-728

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României:

PAPINI, GIOVANNI

Gog / Giovanni Papini; trad. din lb. it. de Ileana Zara – Iași:
Polirom, 2012

ISBN print: 978-973-46-3200-8

ISBN ePub: 978-973-46-3266-4

ISBN PDF: 978-973-46-3267-1

I. Zara, Ileana (trad.)

821.131.1-31=135.1

Printed in ROMANIA

P GIOVANNI
PAPINI
GOG

Traducere din limba italiană
de Ileana Zara

POLIROM
2012

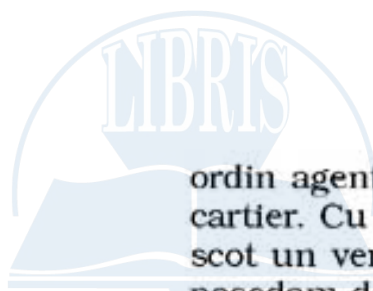
Răzbunare

New York, 27 iunie

AM SACRIFICAT o sumă imensă și-am scăzut cu câteva milioane venitul meu fix, dar una din fanteziile cele mai vechi din tinerețea mea a devenit realitate. Orașul e pălmuit și natura răzbunată.

Mulți ani am trăit în camere oribile, în cartierele cele mai îngrămădite din orașele cele mai populate, mai pline de praf și mai zgomotoase din lume. Uram camerele, casele, străzile, orașele, dar nu puteam face altceva decât să trăiesc în ele. Și-mi închipuiam că în urmă cu cincizeci sau o sută de ani, în locul acestor dezgustătoare drumuri înguste și lungi, al cazarmilor murdare și infecte, al labirinturilor de asfalt și de noroi erau câmpii unde florile se deschideau la soare, livezi în care fructele se coceau, păsările cîntau, iepurii alergau și prin care vîntul sufla liber; pămîntul era proaspăt, ud de ape, acoperit cu iarbă înmiresmată, sănătos, ospitalier pentru vagabonzi. Și visam că un om foarte puternic, un bogătaş sau un dictator, s-ar putea distra redînd naturii măcar o bucată din aceste orașe dezgustătoare: că ar dărîma casele, ar scoate caldarîmul de pe străzi și ar face să se întoarcă aerul curat acolo unde zac mlaștini, vîlcele înflorite acolo unde acum se scurg șanțurile, liniștea acolo unde este zgomot și singurătatea acolo unde mii de oameni se îngrămădesc în morminte de cărămizi suprapuse.

Acest gînd m-a stăpînit, poate fără să-mi dau seama, cînd am cumpărat un lot de case într-unul din cele mai populate cartiere din New York. În loc să-mi plasez banii ici și colo în metropolă, le-am dat

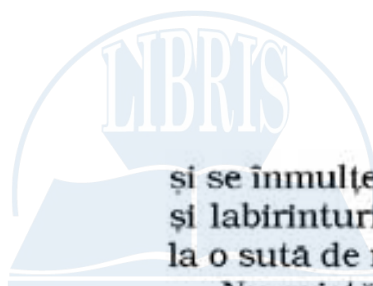

ordin agenților mei să cumpere case numai în acel cartier. Cu timpul, aș fi putut să-l transform, ca să scot un venit triplu. Dar când mi-am dat seama că posedam două sau trei străzi întregi și, în afară de câteva grupuri de case izolate, aproape tot cartierul, mi-au venit în minte, cu o putere stranie, amintirea și ispitele visului de odinioară.

Fantezia a întrecut orice calcul: n-am putut rezista. Încet-încet, am reușit să cumpăr și casele care nu erau încă ale mele și m-am găsit stăpîn absolut peste douăzeci de acri din New York, mai mult de optzeci de mii de metri pătrați. Am avut nevoie de șase luni pentru a-i alunga pe toți locuitorii și de zece luni pentru a dărîma toate casele. Rămîneau, printre dărîmături, unele străzi publice asupra cărora nu aveam nici un drept. Mi-a trebuit un an de intervenții și de stăruințe pe lîngă municipalitatea și statul New York pentru a obține să-mi cedeze aceste străzi pentru uzul meu personal. Nemaifiind locuitori pe-acolo, drumurile care duceau la casele dărîmate erau de acum înainte inutile. Dar, ca să înving ultimele rezistențe, am fost nevoit să las să se creadă că destinam întrebuintării publice parcul proiectat. Dar când totul a fost în regulă, am făcut după placul meu.

Cei douăzeci de acri de teren au fost închiși cu un zid înalt, fără ferestre, zăbrele sau porți – intrarea rezervată mie este subterană – și un stat-major de botaniști, de zoologi și de ingineri a săvîrșit după trei ani de muncă miracolul.

În locul cartierului infect, locuit de lucrători, de mici funcționari, de mici negustori, se întinde acum un fel de pădure virgină, cu lacuri și crînguri, livezi și canale, în care păsările cîntă, pomii înfloresc, în care abia se aude zgomotul îndepărtat și nelămurit al orașului infernal. O parte din teren este amenajată ca grădină zoologică: leii și panterele rag acolo unde țipau copiii și trîncăneau menajerele, în partea destinată pădurii am pus să se aducă iepuri, veverițe și arici și nimeni n-are dreptul să-i omoare. Plantele, sădite aici în stare adultă și apoi îngrijite după metodele cele mai sigure, sînt în plină vigoare

și se înmulțesc în așa fel încît creează poteci umbrite și labirinturi pitorești și ai iluzia că te afli departe, la o sută de mile de orașul cel mai populat din lume.

Nu există nici o casă, în afară de niște pavilioane ascunse pentru grădinari și pentru păzitorii fiarelor. Cine trece pe dinafară nu vede nimic, nu se bucură de nimic; poate doar în timpul nopții se aude în străzile vecine răgetul unui tigru sau cîntecul unei privighetori.

Eu singur profit de acest mic paradis terestru regăsit. Nu las pe nimeni să intre și nu invit pe nimeni. N-am cheltuit o mare parte din capitalurile mele ca să fiu admirat sau ca să aud complimente, am făcut asta numai ca să-l mulțumesc pe acel adolescent care atîția ani a purtat propriul meu nume și a suferit de îngrămădeala pestilențială a orașelor și de atmosfera înăbușitoare, dar care, în sfîrșit, s-a răzbunat, redînd luminii măcar o parte din cîmpiile pe care oamenii le-au ascuns sub vulgare cuburi celulare.

Pe străzile pe care odinioară treceau toți, acum nu trec decît eu. Pe unde automobilele urlau, răs-pîndind mirosuri urite, se plimbă acum urșii mei pașnici. Acolo unde se afla un bar, e o fîntînă cu apă limpede. Unde cămătarul ședea la pîndă, aștep-tîndu-și victimele, șacalul se întinde la soare.

În însăși inima unui oraș orgolios și colosal, mi-am plătit luxul cel mai adevărat și mai costisitor care există pentru omul modern: izolarea și liniștea. Cei care trec și văd zidurile înalte și goale și nu știu ce se află înăuntru, exclamă: „Capriciu de nebun!”.

Eu însă, dimpotrivă, am impresia că mi-am construit, în incinta unei vaste case de nebuni, o celulă mică, dar veselă, de înțelepciune.

O vizită lui Edison

New Jersey, 23 iunie

M-AM DUS LA MENLO PARK pentru a flecări câteva momente cu bătrînul Edison. Unul din secretarii săi îmi telefonase să-mi spună că nu putea să-mi acorde mai mult de zece minute.

L-am găsit pe bătrînul mag așezat dinaintea unei mese foarte lungi, de lemn alb, care ocupa jumătate din cameră, dar care era complet goală: nici o bucată de hîrtie, nici un creion, nici un toc.

Mutra mea trebuie să-i fi plăcut numai decît venerabilului inventator, fiindcă mi-a făcut, fără nici un fel de introducere, o mărturisire neprevăzută și atît de neverosimilă, încît aș fi refuzat s-o cred dacă mi-ar fi povestit-o altcineva.

— Se vede imediat că sînteți un profan, a început el, dar în orice caz trebuie să știți că am născocit mai multe jucării bazate pe electricitate, pe care oamenii, copii eterni, le numesc cu pompă „mari invenții”. Nu mă rușinez de ele; trebuie să-ți treci vremea într-un fel și să folosești acea mică dibăcie a minții, care, dacă nu e întrebuințată, îți aduce mare plictiseală. Pe de altă parte, unele din acele jucării pot fi utile pentru nevoile practice ale vieții comune, adică ale vieții materiale zilnice. Dar dumneavoastră înțelegeți că să fixezi sunetele pe un disc, să multiplici vocile, să perfecționezi lămpile electrice și radio nu înseamnă deloc să îmbunătățești viața oamenilor, nici să le sporești fericirea, nici să te apropii de secretele universului. Acum, cînd sînt bătrîn, îmi dau seama că mi-am consacrat toată viața unor lucruri de o importanță neglijabilă. Că

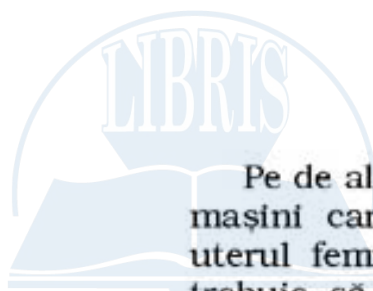
omul poate să vadă mai bine cînd dansează sau cînd face curte și faptul că are posibilitatea să audă din nou, după bunul-plac, ultimul cîntec de pe Broadway sau ultimul discurs al candidatului republican nu schimbă cu nimic neputința noastră fundamentală, nici truda la care sîntem condamnați de la naștere.

Cînd îi aud pe oamenii de azi cum se entuziasmează de viteza mașinilor lor, nu mă pot împiedica să nu rîd. Aeroplanele, care zboară cu 300 de kilometri pe oră, sînt, în comparație cu lumina, care parcurge 300 000 de kilometri pe secundă, niște melci foarte ridicoli.

Cînd eram tînr, îmi închipuiam, ca un prost, că toată civilizația constă în mașini. Am construit cîteva mașini destul de reușite și sîntem în același punct. Mai mult de o jumătate de secol de calcule, de cercetări, de veghe, de încercări, ca să ajung să pun în comerț jucării comode sau zgomotoase! Recunoașteți că omul de pe stradă e o creatură excesiv de indulgentă și de optimistă.

Dacă cel puțin aș fi descoperit cele două mașini decisive, care ar putea să ne elibereze de cele mai mari suferințe! Martiriul omenirii e dublu: pentru bărbat, cea mai grea încercare e aceea de-a gîndi; pentru femeie, cea mai înfricoșătoare tortură e aceea de a naște. Dar încă n-am inventat – și poate că nu le voi inventa niciodată – nici mașina gînditoare, nici mașina generatoare. Am construit mașini de calculat și servomotoare, dar sînt departe de ideal: aceste aparate cer întotdeauna intervenția omului. Ramón Lull și Leibniz imaginaseră pur și simplu mașini de gîndit, dar nici unul n-a reușit să le fabrice și să se servească de ele. Cît despre crearea ființelor vii, am rămas tot la automatul mecanic al lui Maelzel, mai mult sau mai puțin perfecționat. Industria androizilor este încă în faza copilăriei.

Un francez decadent, Villiers de l'Isle Adam, s-a distrat povestind într-un roman că eu aș fi dat viață unei femei artificiale atît de perfecte, încît aș fi schimbat-o pe una vie. Dar, din nefericire, nu-i adevărat: acest francez era un lingușitor sau un mistificator.

Pe de altă parte, e sigur că, pînă ce nu vom găsi mașini care să înlocuiască creierul masculin și uterul feminin, știința mecanică și electrotehnică trebuie să-și mărturisească incapacitatea. Numai după ce îi vom elibera pe bărbat de chinul gîndirii și pe femeie de sarcina maternității, ne vom putea cînta victoria. Dar ziua asta e încă îndepărtată și nu am speranțe să ajung s-o mai văd. Am împlinit de puțin timp optzeci de ani și sub scoarța cerebrală sîngele nu mai circulă liber și bogat ca odinioară. Am făcut ce am putut, adică puțin lucru. Am dat jetoane de os celor care ar fi avut nevoie de dolari de aur. Aveți în fața dumneavoastră un bătrîn tehnician dezamăgit, ca să nu zic falit. Nu spuneți nimănui că însuși Edison v-a confirmat falimentul științei. Ignoranții au nevoie de iluzii, muncitorii de lucru și industriașii de cîștig. Datoria noastră este de a salva, atît cît se poate, superstițiile avantajoase.

Candidul și melancolicul Edison s-a uitat atunci la ceas și, cu un maiestuos semn din mîna, mi-a dat de înțeles că trecuse timpul pe care mi-l rezervase.